

## มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการกระทำความผิดในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Cyber bullying)<sup>1</sup>

ร้อยตำรวจโทหญิงวันวิสาข์ ปุยะบาล<sup>2</sup>

จากการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการควบคุมการกระทำความผิดในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Cyber bullying) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎี มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจว่ารากฐานแห่งความคิดของมนุษย์ในการก่อการกระทำความผิด เสรีภาพของปัจเจกชนอันมีอยู่ตามธรรมชาติอันเป็นแนวความคิดที่สูงส่ง ทำให้มนุษย์มีสิทธิเสรีภาพอย่างไม่มีจำกัด อีกทั้งในปัจจุบันการสื่อสารไร้พรมแดน ผู้คนสามารถติดต่อหรือส่งข้อมูลถึงกันโดยใช้เวลาไม่กี่วินาที ทำให้เห็นภาพการใช้สิทธิเสรีภาพของมนุษย์ได้มากขึ้น อย่างไรก็ตามแม้การพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีจะทำให้การสื่อสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่การพัฒนาดังกล่าวนั้นเครื่องมือทำให้การกระทำความผิดในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การสร้างความเจ็บปวดให้ผู้อื่นส่วนมากจะได้กระทำผ่านทางกายภาพ และสร้างความเสียหายแก่ผู้ถูกระทำความผิดมากและใช้เวลาการเยียวยาฟื้นฟูความเสียหายไม่นาน กลายเป็นการกระทำความผิดในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีความถี่ ความรุนแรงและใช้เวลาเยียวยาที่นานมากกว่าและบางทีบาดแผลที่เกิดจากการกระทำความผิดในสื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นไม่เคยหายไปจิตใจของผู้ถูกระทำความผิด

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ยังไม่ครอบคลุมการกระทำความผิด ซึ่งสรุปได้ ดังต่อไปนี้

ในการกระทำความผิดในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทหมิ่นประมาททั่วไปนั้น ในการกระทำความผิดมีหลายครั้งที่ผู้กระทำความผิดไม่ได้มุ่งหวังไปที่บุคคลที่สามเพื่อทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงผู้ถูกระทำความผิดเท่านั้น แต่การกระทำความผิดมุ่งหวังไปที่ผู้ถูกระทำความผิดให้ได้รับรู้ข้อความหรือข้อมูลที่ลดทอนต่อความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองโดยตรง ซึ่งจากการที่ได้ศึกษามายังไม่พบว่ามีกฎหมายของไทยคุ้มครองการกระทำความผิดดังกล่าวแต่อย่างใด นอกจากนี้การกระทำความผิดในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทข่มขู่ คุกคาม นั้น ยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่ชัดว่าจะต้องใช้หลักพิจารณาใดที่นำมาใช้ตัดสินว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นการกระทำความผิดที่เข้าองค์ประกอบของมาตรา 392 หรือมาตรา 397 หรือไม่ เนื่องจากมาตราดังกล่าวไม่ได้กล่าวถึงการกระทำความผิดที่เป็นลักษณะการข่มขู่

---

<sup>1</sup> บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการกระทำความผิดในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Cyber bullying) โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร. สุมาลี วงษ์วิจิตร และคณะกรรมการสอบคือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศิริ บัวสุวรรณ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมชาย รัตนเชื้อสกุล

<sup>2</sup> นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

คุกคามในโลกไซเบอร์เลย นอกจากนี้ หากเป็นการข่มขู่ คุกคาม ที่เข้าองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 392 หรือ มาตรา 397 แล้ว จะต้องใช้หลักเกณฑ์ใดเพื่อมาพิจารณาว่าการกระทำนั้น เป็นการรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือเป็นการทำให้เกิดความกลัว ตกใจ จากการถูกขู่เข็ญ เนื่องจากว่าบทลงโทษของมาตรา 392 นั้นจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน ปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ส่วนบทลงโทษของมาตรา 397 วรรคหนึ่ง มีเพียงโทษปรับไม่เกินห้าพันบาทเท่านั้น การพิจารณาว่าเข้าองค์ประกอบความผิดของมาตราใดเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากว่ามีโทษไม่เท่ากันตามที่ได้กล่าวไปเบื้องต้น นอกจากนี้จะผิดหลักความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลนั้นด้วย นอกจากนี้ในการป้องกันการเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ในมาตรา 5 การล่วงรู้มาตรการป้องกันการเข้าถึงในมาตรา 6 การเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ในมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 เป็นหลักการที่ป้องกันการเข้าสู่ข้อมูลส่วนบุคคล หน่วยงาน หรือองค์กรโดยไม่ได้รับอนุญาตซึ่งในมุมมองของผู้ศึกษามองว่าเป็นการป้องกันการกระทำความผิดในโลกไซเบอร์เบื้องต้น กล่าวคือ ไม่ใช่กฎหมายที่นำมาใช้กับการกระทำความผิดในโลกไซเบอร์โดยตรง แต่เป็นการป้องกันข้อมูลคอมพิวเตอร์ทั่วไป ส่วนในมาตรา 11 นั้น แม้กฎหมายจะบัญญัติให้การกระทำที่ส่งข้อมูลหรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ไปยังผู้รับคนเดิมซ้ำ ๆ เป็นการกระทำความผิดแต่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องปกปิดข้อมูลของตนรวมถึงทำให้ผู้รับข้อมูลหรืออีเมลไม่สามารถปฏิเสธการรับข้อมูลนั้นได้ อันเป็นการรบกวนการใช้ระบบคอมพิวเตอร์โดยปกติสุขของบุคคลอื่น และเป็นลักษณะก่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ที่มุ่งหวังต่อข้อมูลหรือเรียกร้องเอาทรัพย์สินของผู้เป็นเจ้าของข้อมูล ไม่ใช่ลักษณะการกระทำความผิดในโลกไซเบอร์แต่อย่างใด

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 423 มีการบัญญัติด้วยบทกฎหมายที่เกี่ยวกับการหมิ่นประมาทด้วย ซึ่งได้พูดถึงเกี่ยวกับการกล่าวหรือไขข่าวซึ่งฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่น หรือเสียหายแก่ทางทำมาหาได้ของบุคคลอื่น การกระทำที่จะถือว่าเป็นความผิดตามมาตรานี้ นั้น การหมิ่นประมาทนั้นจะต้องเป็นความเท็จเท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว การกระทำความผิดโดยใช้คำพูดที่ลดทอนคุณค่าของบุคคลอื่น โดยการล้อเลียนเรื่องเพศ เชื้อชาติ ภาษา รสนิยม ความชื่นชอบ นั้น การที่จะพิสูจน์ว่าเรื่องใดเป็นเรื่องเท็จหรือจริงในบางครั้งเป็นเรื่องของความรู้สึกที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้โดยง่าย แต่เมื่อเกิดผลกระทบด้านลบต่อบุคคลอื่นจึงถือเป็นการละเมิดและจะต้องชดเชยต่อผู้ที่ตนทำการละเมิดนั้นด้วย

ในมุมมองของกฎหมายมองว่าการกระทำความผิดในโลกไซเบอร์นั้นเป็นการความผิดต่อส่วนตัว และส่งผลกระทบต่อผู้ถูกระรานในหลายระดับจนถึงขั้นที่ผู้ถูกระรานนั้นเสียชีวิต จึงจะต้องพิจารณาว่าการกระทำความผิดดังกล่าวนั้นจะต้องได้รับโทษทางกฎหมายทั้งทางอาญาหรือทางแพ่งอย่างไร นอกจากนี้จะต้องพิจารณาว่าผู้ใดเป็นผู้เสียหายในคดีนี้บ้าง เนื่องจากหากผู้เสียหายที่แท้จริงไม่สามารถเรียกร้องสิทธิของตนเองได้แล้วผู้ที่มีสิทธิเข้ามาเป็นผู้เสียหายหรือผู้จัดการแทนในคดีดังกล่าวจะเป็นผู้ใดได้บ้าง และสามารถเข้ามาในการกระทำความผิดในลักษณะใด

จากการศึกษาค้นคว้ามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการระรานผู้อื่นในโลกไซเบอร์ ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะคือ

1. สำหรับกรณีปัญหาความไม่ชัดเจนในการกำหนดคำนิยามการระรานในโลกไซเบอร์ในทางกฎหมาย ผู้ศึกษาขอเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ มีรายละเอียดว่า

(1) ให้เพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 397 โดยเพิ่มข้อความว่า “หากการกระทำความผิดดังกล่าว เป็นการกระทำที่เป็นการระรานในโลกไซเบอร์ หรือมีการเผยแพร่ รังแก ข่มเหง คุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ เป็นการเผยแพร่ในโลกไซเบอร์ .....” ให้เป็นบทเพิ่มโทษ เพราะเหตุว่า การจะตีความคำว่า “สาธารณะสถาน” เพื่อให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษหนักขึ้นนั้น ขัดต่อหลักกฎหมายอาญา เนื่องจากการตีความกฎหมายนั้น ไม่ได้เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิด ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องบัญญัติเพิ่มเติม เพื่อให้การรับโทษนั้นไม่ไปขัดต่อหลักดังกล่าว

(2) ให้เพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 11 โดยข้อความว่า “หากการส่งข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์นั้น เป็นการส่งข้อมูลในลักษณะกระทบต่อจิตใจ ข่มขู่ คุกคาม ขู่เข็ญ โดยเป็นการส่งไปในช่องทางไซเบอร์ และส่งข้อมูลนั้นไปยังผู้ที่มุ่งหวังจะกระทำการระรานโดยตรง ต้องระวางโทษ....” ให้เป็นบทเพิ่มโทษ เพราะเหตุว่า ในการส่งข้อมูลซ้ำๆ นั้น ในบางครั้งเป็นส่งข้อมูลเพื่อให้ผู้รับกระทำการหรือไม่กระทำการใดด้วย ดังนั้น การบัญญัติเพื่อเพิ่มเติมลักษณะการกระทำผิดจะเป็นการป้องกันและลงโทษ ตามทฤษฎีกฎหมายอาญาที่ว่า “ไม่มีความผิด และไม่มีความผิด โดยไม่มีกฎหมาย” เนื่องจากตามที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษามายังไม่มีการกำหนดลักษณะการกระทำผิดดังกล่าวไว้ในมาตราใดแต่อย่างใด แต่มีการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวแล้ว และไม่สามารถปรับด้วยบทกฎหมายใดมาบังคับใช้ได้

2. สำหรับกรณีปัญหาการกำหนดความรับผิดการระรานในโลกไซเบอร์ ผู้ศึกษาขอเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายแพ่งมีรายละเอียดว่า

(1) ให้เพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 397 โดยเพิ่มข้อความว่า “ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งและวรรคสองเป็นการกระทำโดยเจตนาให้ผู้ถูกระทำความผิดกลัว เดือดร้อนรำคาญ และเสื่อมความศรัทธาในตนเองและเป็นการกระทำในโลกไซเบอร์ และเป็นการกระทำผ่านเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ใด ให้ศาลมีดุลยพินิจปรับเสียซึ่งเครื่องมือ...” ให้เป็นบทเพิ่มโทษ เพราะเหตุว่า ตามทฤษฎีการลงโทษทางอาญาว่าด้วย ทฤษฎีการลงโทษแบบบรรลพประโยชน์ การบัญญัติดังกล่าวจะทำให้ทำให้ตัวผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบ และไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำอีก

(2) ให้เพิ่มเติมค่าสินไหมทดแทนเชิงลงโทษในการหมิ่นประมาทในทางแพ่งด้วย เนื่องจาก การระรานในโลกไซเบอร์นั้นเป็นการกระทำที่ละเมิด และร้ายแรง และควรได้รับการป้องกันจากการกระทำ ดังกล่าว จึงเห็นควรให้มีการเพิ่มให้ชดใช้ค่าเสียหายเชิงลงโทษไปด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น

#### เอกสารอ้างอิง

คณิต ฌ นคร. กฎหมายอาญาภาคความผิด. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2559.

คณิต ฌ นคร. กฎหมายอาญาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ วิญญูชน, 2556.

จรัญ โฆษณานันท์. นิติปรัชญา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2537.